

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ดผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนา 3 ปี
5. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนางค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเหล็ก
6. บริบททั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเหล็ก
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2539 : 12) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้

2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การกระจายอำนาจตามเขต (Size and Boundary) หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดกิจกรรม หรือบริหารสาธารณะภายในท้องถิ่น และมีอิสระบางประการในการปกครอง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 การกระจายอำนาจตามกิจการ (Functional) หมายถึง การมอบให้องค์กรสาธารณะจัดทำกิจกรรมประเภทใดประเภทหนึ่ง เพื่อให้มีอิสระในการดำเนินการให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น เช่น การไฟฟ้า การประปา และการโทรคมนาคม เป็นต้น

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2540 : 67) ให้ความหมายไว้ว่า การกระจายอำนาจการปกครอง เป็นวิธีการที่รัฐบาลมอบอำนาจบางอย่างให้แก่องค์กรอื่น เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางประการ

ด้วยตนเอง โดยมีอำนาจอิสระตามควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับบัญชาของราชการการบริหารส่วนกลาง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือราชการบริหารส่วนกลางมอบอำนาจหน้าที่บางประการในการปกครองให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่น ซึ่งมีได้เป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนกลางกับไปดำเนินการเอง หลักการนี้เป็นการลดอำนาจของราชการบริหารส่วนกลางในการปกครองท้องถิ่นลง เพราะมีการมอบอำนาจบางส่วนให้องค์กรปกครองท้องถิ่น อันประกอบไปด้วยผู้ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนให้เข้าบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง ราชการบริหารส่วนกลางจะไม่เข้าไปอำนวยความสะดวกหรือบังคับบัญชาโดยตรง แต่จะทำหน้าที่ในการควบคุม และกำกับดูแลเท่านั้น

อูร ดันติสุนทร (2541 : 43) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจว่าคือ การกระจายการตัดสินใจทั้งทางด้านการบริหารและการเงินจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น การกระจายอำนาจมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ส่วนราชการและองค์กรประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการตัดสินใจ การบริหาร และการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

อนุก สิทธิประศาสน์ และไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2541 : 29) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจว่าคือวิธีการที่รัฐบาลมอบอำนาจการบริหารบางส่วนให้กับองค์กรอื่นนอกจากองค์กรของราชการบริหารส่วนกลาง จัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควรและอยู่ในความควบคุมของรัฐบาล แต่ไม่ใช่การบังคับบัญชา โดยมีวิธีการกระจายอำนาจ 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การกระจายอำนาจตามอาณาเขตหรือพื้นที่ (Decentralization by Territory)
2. การกระจายอำนาจตามกิจการหรือหน้าที่ (Decentralization by Function)

ธนสวรรค์ เจริญเมือง (2544 : 10) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ หมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้แก่ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการแทบทุกอย่างของท้องถิ่นได้แก่ ระบบสาธารณูปโภค การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

สรุปการกระจายอำนาจ คือการมอบอำนาจหน้าที่ของรัฐให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยาเป็นการกระจายการตัดสินใจทั้งด้านการบริหารและการเงินจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ให้ส่วนราชการองค์กรและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการตัดสินใจบริหาร และพัฒนาท้องถิ่นของตน

2. หลักการกระจายอำนาจ

จรัส สุวรรณมาลา (2537 : 29) ได้นำเสนอหลักการในการกระจายอำนาจ การแบ่งแยกหน้าที่รัฐบาลกลางกับราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรอาศัยหลักร่วมกัน 2 ประการ คือ

1. หลักผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) คือ กิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ภายในท้องถิ่นแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะไม่มีผลกระทบทั้งในด้านบวกและด้านลบต่อผู้คนในท้องถิ่นอื่น ๆ ภาษาวิชาเศรษฐศาสตร์เรียกว่า ไม่มีผลล้นออก (Spillover Effects) ให้อธิบายกิจกรรมนั้นเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น แต่ถ้าผลประโยชน์ใดเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติโดยรวมหรือเป็นกิจกรรมที่กระทบถึงผู้คนหลายพื้นที่ให้อธิบายเป็นกิจกรรมระดับชาติหรือสูงกว่าชุมชนย่อย เพราะระดับชุมชนย่อยไม่สามารถทำกิจกรรมเหล่านี้ได้ ถึงแม้ทำได้ก็อาจเกิดความขัดแย้งกันได้
2. หลักประสิทธิภาพในการจัดการ (Management Efficiency) ได้แก่ การจัดกิจกรรมใด ๆ ควรต้องประหยัด ถ้าสามารถใช้เงินจำนวนน้อยที่สุดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้คนมากที่สุด ในภาคเศรษฐศาสตร์เรียกว่า “Public Goods” มีลักษณะเป็นโครงการต้นทุนและการให้บริการที่เป็นแบบเฉพาะตัว กล่าวคือมีต้นทุนคงที่ในสัดส่วนที่สูง มีต้นทุนแปรผันต่อหน่วยของการให้บริการต่ำและมีหลายกรณีที่มีต้นทุนแบบพิเศษ เช่น เพิ่มขึ้นเป็นขั้นบันได ฉะนั้นการจัดบริการสาธารณะบางประเภทจะต้องมีผู้ใช้บริการจำนวนมาก ๆ หรือเป็นชุมชนขนาดใหญ่พอสมควรจึงจะประหยัดต้นทุน ถ้าเป็นชุมชนเล็ก ๆ ก็จะผลิตบริการร่วมกัน เพื่อจะได้ประหยัดและจะได้ใช้ประโยชน์จากบริการเหล่านั้นได้เต็มที่ กิจกรรมสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ ต้องผลิตให้กับคนทั้งประเทศใช้บริการจึงจะประหยัดและคุ้มค่าแก่การลงทุน ในกรณีนี้ควรให้หน่วยงานระดับประเทศเป็นผู้ผลิต และให้บริการแก่ชุมชนทุกชุมชน เป็นต้น

ประหยัด หงส์ทองคำ (2537 : 28) อธิบายว่า หลักการกระจายอำนาจมีดังนี้

1. มีการจัดตั้งองค์การขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง หน่วยงานปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่ควบคุมดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิดถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลยก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามสมควร การกระจายอำนาจการปกครองนั้น ต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจอิสระในการบริหารงานหรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร มีอำนาจอิสระในการบริหารงานหรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณและหน้าที่ของตนเอง

4. มีงบประมาณเป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองนั้น หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณของตนเอง ซึ่งแยกออกจากส่วนกลางโดยมีรายได้จากการเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และทรัพย์สินตลอดจนเงินอุดหนุน (ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

5. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นเอง นอกจากจะมีงบประมาณแยกออกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่อื่นเป็นพนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้ขึ้นในสังกัดกระทรวง ทบวงในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

สรุปหลักการกระจายอำนาจ คือ การคำนึงถึงหลักผลประโยชน์สาธารณะและหลักประสิทธิภาพในการจัดการ โดยการกระจายอำนาจจะมีความเป็นอิสระภายใต้กฎหมาย มีบุคลากรในการบริหารงานเป็นของตนเอง มีการจัดเก็บรายได้เองรวมทั้งสามารถออกกฎข้อบังคับใช้ในพื้นที่ได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

3. ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ลิขิต ชีรเวทิน (2541 : 17- 18) ได้วิเคราะห์ถึงความสำคัญในการกระจายอำนาจการปกครองว่ามีความสำคัญทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างเมืองต้นระดับชาติ และโครงสร้างพื้นฐานในระดับท้องถิ่น การเน้นแต่การพัฒนาโครงสร้างเมืองบนระดับชาติ เช่น รัฐธรรมนูญ สถานิติบัญญัติ การเลือกตั้ง เป็นต้น โดยไม่คำนึงถึงพื้นฐานเบื้องล่าง ได้แก่ การค้นคว้าทางการเมือง ความสามารถและโอกาสในการปกครองตนเอง เท่ากับว่าเป็นการพัฒนาในลักษณะที่หัวโตก้นลีบ
2. การกระจายอำนาจยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การพัฒนาชนบท การพัฒนาชนบท เป็นนโยบายที่กำลังเน้นหนักและมีการรณรงค์กันมาก ความสำคัญประการหนึ่งคือ เรื่องการมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ การพัฒนาชนบทจะให้สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมีการคิดริเริ่มช่วยตนเองจากท้องถิ่นและต้องเปิดโอกาสให้คนใน

ท้องถิ่นนั้น ๆ มีส่วนร่วมมีส่วนร่วมร่วมกัน และลักษณะดังกล่าวจะต้องอาศัย โครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงเท่านั้น ถ้าหากไม่มีการกระจายอำนาจในการปกครองด้วยตนเองอย่างมีอิสระ การพัฒนาจะเป็นลักษณะหยิบยื่นยัดใส่ ซึ่งแทนที่จะเป็นผลดีกับท้องถิ่นแต่กลับจะสร้างความเสื่อมล้ำกัน อันจะมีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

การกระจายอำนาจเป็นหัวใจหลักของระบอบประชาธิปไตย ตามหลักรัฐศาสตร์ คือเป็นการที่รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติกระจายอำนาจการบริหารให้แก่หน่วยการบริหารท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการดำเนินการภายในอาณาเขตของตนเองโดยปราศจากการแทรกแซง หรือการมีอำนาจอิสระที่จำดำเนินการ แต่ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล การกระจายอำนาจจึงเป็นเรื่องของรัฐบาลที่มอบความรับผิดชอบบางส่วนให้แก่หน่วยการบริหารท้องถิ่น สำหรับแนวทางที่แต่ละท้องถิ่นจะยึดหลักกระจายอำนาจอย่างไรขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นสำคัญ

สรุปการกระจายอำนาจเป็นมาตรการที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อให้ท้องถิ่นหรือองค์กรสาธารณะได้มีอำนาจอิสระในการบริหารงานหรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณของท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวความคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจ (Decentralization) ได้มีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ประธาน คณะนิติศาสตร์ (2545 : 7) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดการทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

“หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า เทศบาล สุขาภิบาล และราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น แต่ไม่รวมถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัด (กรมการปกครอง. 2546 : 1 - 5)

“ตำบล” หมายความว่า ตำบลตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และในกรณีที่ตำบลใดมีพื้นที่อยู่ทั้งในและนอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ให้หมายความถึงเฉพาะพื้นที่ที่อยู่นอกเขตหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (กรมการปกครอง. 2546 : 1 - 5)

ประหยัด หงส์ทองคำ(2546 : 10) ได้รวบรวมความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นของนักวิชาการชาวต่างประเทศไว้ ดังนี้

เดเนียลวิท (Daniel Wit. 1968 : 366) ให้ความหมายว่า“การปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น”

วิลเลียมวี ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway. 1974 : 256) กล่าวว่า “การปกครองตนเองของท้องถิ่น” หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้มีอำนาจปกครองตนเองมีการบริหารงานคลังของตนเองและมีสภาของท้องถิ่นที่มีสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

วิลเลียม เอ ร็อบสัน (William A. Robson. 1951 : 256) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร อำนาจอิสระในการทำหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์กรที่จำเป็น (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั่นเอง

วิญญู อังคณารักษ์ (2548 : 4) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในรูปลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นทำกันเองเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นให้งานดำเนินไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตรงกับความต้องการของประชาชนโดยเหตุที่ว่าประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมจะทราบความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีกว่าบุคคลอื่น และย่อมมีความผูกพันต่อท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานพอสมควร

ชูศักดิ์ เทียงตรง (2549 : 4) ได้ให้ความหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจไปให้หน่วยการปกครองที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจ ได้มีอำนาจไปให้หน่วยการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแค่เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่และอาณาเขตของคนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

ดังนั้น สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารพัฒนา และให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ หน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวนี้ มีอำนาจในการกำหนดนโยบายตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาล

2. องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบที่แตกต่างกันตามฐานรายได้ของแต่ละพื้นที่ แต่องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเหมือนกัน ดังนี้

ประธาน คงฤทธิศึกษากร (2545 : 7) ได้ให้ความหมายว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดการทำหน้าที่ปกครองส่วนท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้ถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการคือ (อุทัย หิรัญโต, 2547 : 22)

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่าหากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศการปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่นเพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการเช่นปัจจัยทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์เชื้อชาติ เป็นต้น ความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎหมายที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือหน่วยการปกครองท้องถิ่น

ขนาดเล็กและขนาดใหญ่สำหรับขนาดพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติโดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations) องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affairs) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ บุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจหน้าที่การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองพื้นที่แน่นอนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายออกกฎข้อบังคับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเองสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชน โดยมีส่วนร่วมโดยการมีอิสระเต็มที่ทีเดียวคงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้นเพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอิสระรัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่รูปแบบโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

สมุส ตัญญาโนมัย (2545 : 135) ได้อธิบายความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่นเกิดความ

รับผิดชอบและวางแผนต่อประ โยชนอันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธา เลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด

2. การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) ซึ่งเป็นหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตยการปกครองตนเอง คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อ รับผิดชอบบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจะต้อง พึงเลียงประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนจะมีส่วนรับรู้อุปสรรคปัญหา และช่วยกันแก้ปัญหาของท้องถิ่นของตน

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลซึ่งเป็นหลักสำคัญ ของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นจึงมีขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลตามความจำเป็น

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรง เป้าหมายและมีประสิทธิภาพไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย โดยไม่จำเป็น

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารประเทศ ในอนาคต

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบ พึ่งตนเองทั้งในด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคมซึ่งการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญ คือขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่

ในหลักการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นคือการที่ประชาชนในท้องถิ่น มีอำนาจในการดูแลจัดการกิจการสาธารณะที่จำเป็นของท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นโดย ประชาชนในท้องถิ่นนั้นเลือกตั้งผู้บริหารขึ้นมาเองทั้งนี้ต้องเป็นไปตามนโยบายและการกำกับดูแล ของรัฐบาลกลางซึ่งท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการกำหนดนโยบายการคลังการบริหารงานบุคคลและ การบริหารกิจการของท้องถิ่นภายใต้การตรวจสอบของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ และที่สำคัญคือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

ดังนั้น สรุปได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นถึงแม้ว่าจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันตาม ฐานรายได้ของแต่ละพื้นที่ แต่องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมก็มีลักษณะที่ เหมือนกัน

3. ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1 องค์กรบริหารส่วนจังหวัด	จำนวน	76	แห่ง
3.2 เทศบาล	จำนวน	2,266	แห่ง
แยกเป็น			
3.2.1 เทศบาลนคร	จำนวน	29	แห่ง
3.2.2 เทศบาลเมือง	จำนวน	167	แห่ง
3.2.3 เทศบาลตำบล	จำนวน	2,070	แห่ง
3.3 องค์กรบริหารส่วนตำบล	จำนวน	5,509	แห่ง
3.4 องค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ	จำนวน	2	แห่ง
กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา รวมทั้งสิ้น	จำนวน	7,853	แห่ง

(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2556 : ออนไลน์)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 103) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจ และอารมณ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527 : 81) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการระดมทุน การให้และการกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2535 : 6 - 7) ได้เสนอความหมายและหลักการสำคัญเรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคลกลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกันในเรื่องต่อไปนี้นำบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงตลอดถึงความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหารูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไข ปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของ ตนเองและหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุ เป้าหมายที่ได้วางไว้

8. ร่วมควบคุม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ

คุษฎี อายุวัฒน์นะ, ชีรนันท์ ทิทา และยุวดี แซ่ตั้ง (2535 : 7) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมอาจจะเข้าในขั้นตอนหนึ่ง หรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งรายบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเพื่อดำเนินการ พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงการ เปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 21) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมหมายถึง การ ทำงานร่วมกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจโดยการกระทำการดังกล่าวใน ระยะเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรงประสิทธิภาพ คือถูกจังหวะเวลาเหมาะสมกับงานที่ยังกล่าวด้วย ความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือได้

คารม คำพิฑูรย์ (2545 : 15) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การที่ ประชาชนเข้ามาร่วมทำกิจกรรมกลุ่มในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน ซึ่งผลดังกล่าวเป็น เหตุเร้าใจให้กระทำ (Contribution) เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งยังทำให้เกิดความรู้สึก ร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

สุดาวรรณ์ มีบัว (2547 : 40) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของ ประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันทำ กิจกรรมหรือการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน โดยร่วมคิดหาแนวทางวิธีการในการดำเนินงาน ร่วมดำเนินการ ร่วมในการกำหนดเปลี่ยนแปลง การร่วมในการตัดสินใจ และร่วมติดตามการดำเนินงานในกิจกรรมที่ทำร่วมกันรวมทั้งรับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นด้วย

ไคท์ (Keith, 1972 : 5 ; อ้างใน พิเศษฐ์พงศ์ อายุวัฒน์, 2555 : 36) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมหมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลากรหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสมัครใจร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นอย่างบุคคลหรือของกลุ่มบุคคล ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานเกิดการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จริง ๆ แล้วเพื่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นในชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นซึ่งได้มีผู้ให้แนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังนี้

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531 : 10) ได้ให้แนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไป หมายถึง การเข้าร่วมแข่งขันอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลหรือประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องมือประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการมากที่สุดนั้น จักได้รับคำตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นกว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการแท้จริงและมั่นใจยิ่งขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับผลประโยชน์เสมอหน้ากันและได้ระบุถึงกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนว่ามี 5 ขั้นตอน ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจึงควรจะหมายถึง การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนโดยครบถ้วน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาและวิเคราะห์ชุมชน เพื่อนำไปสู่การศึกษา ค้นคว้าปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนการจัดลำดับของปัญหาและการคัดเลือกปัญหาที่จะแก้ไขปัญหาตามลำดับก่อนหรือหลัง ชาวบ้านต้องรับรู้ปัญหาของตนเอง ไม่ใช่ให้คนภายนอกมาชี้ปัญหา

2. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

3. การมีส่วนร่วมในการหาวิธีและวางแผนในการแก้ปัญหา
4. การมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผน เช่น การสละแรงงานและทรัพยากรต่าง ๆ
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

อคิน รพีพัฒน์ (2532 : 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาว่าประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการวิเคราะห์หาสาเหตุที่มาของปัญหาการเลือกวิธีการและการวางแผนในการแก้ไข ปัญหาการดำเนินการตามแผนสุดท้ายคือการประเมินผลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดความสำคัญในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ร่วมกันทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมพัฒนาสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์และสนองความต้องการมากยิ่งขึ้น
3. ร่วมวางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม
4. ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยการมีส่วนร่วม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานเพื่อพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน
7. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ทั้ง โดยเอกชนและรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ตลอดไป

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2538 : 70) หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคมการมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

ทะนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (2541 : 93) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการพัฒนาไว้ว่า การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและร่วมติดตาม ประเมินผล เป็นกระบวนการกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาส และใช้โอกาสที่ได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิด แก้ปัญหาความต้องการของตน โดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนและชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล ชุมชน สมาคม และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้

สุวิทย์ ยິงวรพันธุ์ (2542 : 61 - 62) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจจำแนกได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งซึ่งอาจแบ่งเป็น 2 บทบาท คือ บทบาทในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและบทบาทในฐานะผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนอกจากนี้ประชาชนยังเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการช่วยรณรงค์หาเสียงและช่วยประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งในตำบลอีกทางหนึ่ง
2. การเสนอปัญหาและความต้องการต่อองค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นท้องถิ่นเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของประชาชนในสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีตัวแทนของประชาชนคือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งได้รับเลือกตั้งจากประชาชนหมู่บ้านละสองคนในส่วนนี้ประชาชนสามารถเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านผ่านทางตัวแทนที่ได้รับเลือกเข้าไปเพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องรวดเร็วตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่
3. การเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องแสวงหาแนวคิดในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ซึ่งประชาชนสามารถทำได้หลายวิธีเช่นเสนอความคิดเห็นผ่านทางผู้ใหญ่บ้านหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อนำข้อมูลเข้าประกอบการพิจารณาในการประชุมสภาขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมฟังการประชุมเพื่อแสดงการสนับสนุนหรือคัดค้านเป็นต้นข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากประชาชนนี้จะป็นเสมือนแรงผลักดันให้การบริหารงานเกิดการพัฒนาและก้าวหน้าในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นปัญหาความขัดแย้งระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนในท้องถิ่นในเรื่องวิธีการกำจัดขยะภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือขยะของพื้นที่อื่นแต่นำมากำจัดภายในเขตของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นต้นซึ่งจะเป็นปัญหาใหม่ต่อไปถ้าคณะกรรมการบริหารที่ดีหรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบลก็จะเข้าใจผิดคิดว่าเป็นผู้แทนจากการ

เลือกตั้งมาแล้วมีมติตัดสินใจทำอะไรแล้วไม่ผิดก็อาจพลาดได้ถ้าประชาชนไม่ได้รับการปรึกษาหารือด้วยกันก่อนการตัดสินใจหรือมีการทำประชาพิจารณ์กันก่อน

4. การติดตามและตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของประชาชนที่จะติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานหรือโครงการที่ได้วางไว้การใช้จ่ายงบประมาณว่าถูกต้องและสอดคล้องกับแผนงานใช้จ่ายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยเฉพาะในส่วนของตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ว่ามีประสิทธิภาพและใช้จ่ายงบประมาณได้ถูกต้องตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้

5. การเสียดายของประชาชนให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าคือการมีงบประมาณอย่างเพียงพอในการใช้พัฒนาท้องถิ่นงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนหนึ่งได้มาจากการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ภาษีโรงเรือนและที่ดินค่าธรรมเนียมและค่าอภิโบบอนุญาติต่าง ๆ ดังนั้นประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการเสียดายให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำไปจัดทำเป็นงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาตามแผนงาน โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพต่อไป

วันชัย วัฒนศัพท์ (2543 : 19) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการยอมรับสนับสนุนจากสาธารณชนซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือการให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุก ๆ คนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล (2545 : 41 - 42) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคสังคมในการเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบมักจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลของบุคคลซึ่งบังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่อยู่ นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน

3. การตกลงร่วมใจกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่

ฟังปรารณาการตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการสนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่าแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาการวิเคราะห์หาสาเหตุที่มาของปัญหาการเลือกวิธีการวางแผนในการแก้ไขปัญหาการดำเนินการตามแผนและการประเมินผลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดความสำคัญในการพัฒนา

3. ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

ปรีชา เรืองจันทร์ (2538 : 37 - 38) ได้กล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นการบริหารงานสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. เป็นสมาชิกสภาตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งอาจจะทำหน้าที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคืออาจจะเป็นฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเป็นคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยสรุปคือประชาชนมีส่วนร่วมบริหารกิจการท้องถิ่น ได้อาจเป็นสมาชิกซึ่งได้รับการเลือกตั้งหรือสมาชิกโดยตำแหน่งอันได้แก่กำนันผู้ใหญ่บ้านหรือแพทย์ประจำตำบล
2. เป็นผู้เลือกตั้งเป็นผู้เลือกสรรบุคคลเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่นในเมื่อมีคุณสมบัติครบตามกฎหมายเช่นอายุและถิ่นที่อยู่ เป็นต้น
3. การจัดตั้งกลุ่มสนใจในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์อันเป็นพื้นฐานของพรรคการเมืองในอนาคตต่อไปเพื่อเป็นการรวมกลุ่มพิทักษ์ความชอบธรรมความถูกต้องในท้องถิ่น
4. สร้างกระแสสาธารณะเป็นลักษณะกลุ่มวิพากษ์หรือโฆษานการวิจารณ์ในหมู่ชนเป็นกระแสปฏิปักษ์หรือสนับสนุนการทำงานของฝ่ายบริหารท้องถิ่นว่าสิ่งที่ฝ่ายบริหารได้ทำอยู่นั้นเสียมหาชนยอมรับเพียงใดเป็นการดันผู้ปฏิบัติงานให้ปรับทิศทางการบริหารงานสนองความต้องการของประชาชนได้
5. การตรวจสอบสาธารณะเป็นการตรวจสอบทั่วไปโดยประชาชนช่วยกันตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารอย่างสม่ำเสมอ

6. ร่วมรับฟังการหารือของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติได้ในโอกาสพอสมควรหากไม่เป็นเรื่องลับให้ประชาชนได้เข้ารับฟังการประชุมของสภาตำบลและสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ปัญหาและแก้ไขอย่างใกล้ชิด

7. การร้องทุกข์ในรูปแบบการปกครองดั้งเดิมสมัยพ่อปกครองลูก (Paternalism) น่าจะนำกลับมาใช้ได้ดีอีกครั้งกับสังคมไทยในรูปแบบการบริหารงานระดับตำบล ซึ่งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 นั้นองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลสามารถทำอะไรเปิดเสรีในระดับตำบลได้หลายเรื่องดังนั้นการแก้ปัญหาเบื้องต้นให้แก่ราษฎรน่าจะเป็นภารกิจหลักอีกประการของตำบล

8. การพัฒนาพื้นที่จะตรงจุดหมายที่สุดเพราะประชาชนจะเห็นชัดเจนในการกำหนดแผนพัฒนาดังนั้นควรประกาศให้ประชาชนรับทราบให้สามารถตรวจสอบได้

9. ปกครองตนเองเป็นการสร้างและสอนให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองตนเองตามกระบวนการของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545 : 243 - 244) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการบริหารการปกครองสรุปได้ในประเด็นสำคัญดังนี้

1. ทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น กล่าวคือการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาแต่ละท้องถิ่นนั้นควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นของตนประชาชนจะรู้ดีว่าความต้องการของตนคืออะไรทำให้สามารถกำหนดแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสมสามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องและตรงประเด็น

2. ทำให้ประชาชนต้องผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนมีส่วนร่วมเมื่อประชาชนได้เสนอแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของตนแล้วเขาจะรู้สึกผูกพันตนเองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมบางประการอันจำเป็นทำให้สิ่งที่เสนอแนะมาปฏิบัติให้บรรลุผลประชาชนจะร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3. ทำให้ประชาชนรู้สึกรักและหวงแหนในท้องถิ่นของตนเองจากข้อ 2 เมื่อประชาชนผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนเสนอแนะและร่วมแรงร่วมใจปฏิบัติงานแล้วจะก่อให้เกิดผลต่อมาก็คือความรักความภูมิใจและความหวงแหนในท้องถิ่นของตนเองเนื่องจากตนเองได้มีส่วนร่วมทำให้ท้องถิ่นเจริญรุ่งเรืองและพัฒนาขึ้น

4. ทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่าง ๆ เท่ากับรับหลักการในเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นแต่ละแห่งเมื่อประชาชนใน

ท้องถิ่นที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองก็จะทำให้แบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลางรัฐบาลกลางก็ย่อมมีเวลามากขึ้นที่จะไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศต่อไปได้

5. ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสัมฤทธิ์ผลในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยเมื่อประชาชนในระดับตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ ย่อมเป็นการปลุกฝังเบื้องต้นและเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับประเทศชาติต่อไป

ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล (2545 : 42 - 43) กล่าวว่าลักษณะ โดยทั่วไปของกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะ (Public Participation) เป็นกระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่น้อยที่สุดคือได้รับฟังข้อมูลข่าวสารว่ารัฐจะทำอะไรประชาชนมีหน้าที่รับทราบระดับสูงขึ้นมาเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ประชาชนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นใน โครงการต่าง ๆ เหล่านี้ว่าจะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขอย่างไรบ้างกระบวนการตรงนี้คือกระบวนการประชาพิจารณ์ซึ่งเป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นการตัดสินใจยังเป็นเรื่องของรัฐคือรัฐอาจจะเชื่อคำวิจารณ์ของประชาชนหรือรัฐอาจจะไม่เห็นด้วยต่อความเห็นของประชาชนก็ได้กรณีรัฐตัดสินใจไม่ตรงกับความคิดเห็นของประชาชนรัฐพึงต้องอธิบายให้ประชาชนว่าทำไมรัฐจึงทำการตัดสินใจดังกล่าวขัดแย้งกับความคิดเห็นของประชาชนกระบวนการในระดับที่สูงขึ้นมาในกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะคือการที่ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมที่จะตัดสินใจตั้งแต่เริ่มต้นโครงการตั้งแต่เริ่มต้นที่จะรับทราบปัญหาหารือร่วมกันหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ไปจนกระทั่งเมื่อโครงการต่างๆเกิดขึ้นก็มีบทบาทติดตามมาโดยตลอดกระบวนการตรงนี้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่อาจจะเรียกว่าการสร้างหรือแสวงฉันทามติ (Seek Consensus หรือ Consensus Building หรือ Consent Building) ตลอดกระบวนการนี้และกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะที่สูงที่สุดคือกระบวนการที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะตัดสินใจด้วยตนเองแต่ละคนการตัดสินใจตรงนี้ใช้กระบวนการที่เรียกว่าการลงประชามติ (Referendum) กระบวนการลงประชามติมีประโยชน์ในกรณีที่เรื่องที่จะตัดสินใจนั้นชัดเจนและไม่ซับซ้อนแต่อาจจะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งมาก

ในกรณีที่ประชาชนไม่เข้าใจกระบวนการตัดสินใจดังกล่าวหรือปัญหาที่ทำให้การตัดสินใจซับซ้อนเกินกว่าที่จะตัดสินใจ โดยเพียงการรับหรือไม่รับอนุญาตทำหรือไม่ทำเท่านั้นเช่นกรณีการลงประชามติ “แควมเบคซิด์” หรือ “ติมอร์ตะวันออก” โดยที่เมืองแควมเบคซิด์ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนตัดสินใจว่าจะเลือกอยู่กับฝรั่งเศสหรือแคนาดาซึ่งผลจากการทำประชามติได้แสดงออกมาว่าทั้งสองฝ่ายมีจำนวนที่ใกล้เคียงกันแต่ในกรณีดังกล่าวก็ไม่ได้มีความรุนแรงเกิดขึ้นตามมาแต่ประการใดตรงกันข้ามกับในกรณีของติมอร์ตะวันออกที่ได้จัดให้มีการประชามติเพื่อให้ได้มา

ซึ่งเอกราชขึ้นซึ่งเมื่อมีการลงประชามติแล้วได้เกิดความขัดแย้งรุนแรงขึ้นตามมามาดังนั้นจากกรณีดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าในความเป็นจริงนี้กระบวนการมีส่วนร่วมในแต่ละลักษณะต่างข้อเด่นข้อด้อยที่แตกต่างกันออกไปเพราะฉะนั้นจึงควรมีการศึกษาการเตรียมการและดำเนินการให้ถูกต้องเหมาะสมเพื่อป้องกันและแก้ไขผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์อันอาจจะเกิดขึ้นตามมา

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคสังคมที่กำลังได้รับความสนใจและในหลาย ๆ ประเทศได้กำหนดให้มีขึ้นรวมทั้งประเทศไทยก็คือกระบวนการมีส่วนร่วมในลักษณะของการให้ข้อคิดเห็นหรือที่เรียกว่าการทำประชาพิจารณ์หรือการไต่สวนสาธารณะ ซึ่งการทำประชาพิจารณ์หรือการไต่สวนสาธารณะจะประสบผลสำเร็จจะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐในการบริหารการปกครองหรือไม่ขึ้นการทำประชาพิจารณ์เป็นเพียงเหตุผลสนับสนุนในการตัดสินใจให้มีน้ำหนักขึ้นหรือเป็นเครื่องชี้วัดว่ารัฐควรดำเนินการอย่างไรต่อไปโดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นหน่วยงานรูปแบบใหม่ที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างใกล้ชิด

4. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมนั้น มีผู้เสนอปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

นริรันตร์ จงวุฒิวาศย์ (2527 : 183) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการบำเพ็ญประโยชน์
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลเคารพนับถือ หรือมีเกียรติ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วยทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่กระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ต้องช่วยแรง เป็นต้น

3. อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น บังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส เป็นต้น

ชูเกียรติ ภัยลี (2536 : 19 - 21) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมแบ่งออกได้ 3 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล
2. ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสาร

จากแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาสรุปได้ว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการสื่อสาร คือการติดต่อสื่อสารทั้งการสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล
2. การปฏิบัติตามให้สอดคล้องตามความเชื่อพื้นฐาน มาตรฐานคุณค่า เป้าหมาย ประสพการณ์ ที่ติดปคติธรรมดา ความคาดหวัง การมองแต่ตนเอง การบีบบังคับ นิสัยและประเพณี โอกาส ความสามารถและการได้รับการสนับสนุนของบุคคลแต่ละกลุ่มบุคคล
3. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือเกียรติ ตำแหน่ง และอำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจ
4. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วมและปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม

5. ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้มีผู้ศึกษาและมีผู้ให้ความคิดเห็นไว้ดังต่อไปนี้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2535 : 6 - 7) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและคิดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สร้างสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้ประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จากการศึกษาของเครตัน (Creighton. 1972 ; อ้างใน วันชัย วัฒนศัพท์. 2543 : 158 - 161) พบว่าการที่คนเราจะพิจารณาว่าตนได้รับกระทบและเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 6 ประการคือ

1. ความใกล้ชิดปัญหา
2. ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ
3. การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ
4. ประเด็นทางด้านสังคม/สิ่งแวดล้อม
5. ค่านิยม
6. อำนาจที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย

นอกจากนี้ประชาชนโดยทั่วไปจะเข้ามามีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้ (วันชัย วัฒนศัพท์. 2543 : 167)

1. การให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนทั่วไปถึงผลที่จะติดตามมาของการกระทำที่ได้นำเสนอเพื่อที่ประชาชนจะได้เลือกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่อย่างไร
2. การให้ข้อมูลกับสาธารณชนโดยทั่วไปถึงผลที่จะตามมาของการที่จะทำตามกิจกรรมที่นำเสนอ
3. การแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการมีส่วนร่วมที่ประชาชนจะรู้ว่าเขาจะมีส่วนร่วมอย่างไรถ้าเขาต้องการที่จะมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อมในลักษณะการมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกการร่วมประชุมการร่วมตัดสินใจการร่วมวางแผนโครงการการร่วมดำเนินการตามแผนและการร่วมตรวจสอบและประเมินผลหรือช่วยเหลือในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองซึ่งเป็นกลยุทธิ์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นทางเลือกที่มีคุณภาพในการพัฒนาที่มีพื้นฐานหลัก 3 ประการคือ

1. กลไกการพัฒนาเคลื่อนย้ายรัฐสู่ประชาชนโดยประชาชนมีบทบาทหลักในการพัฒนา
2. พัฒนาขีดความสามารถของประชาชนเพื่อพึ่งและพัฒนาตนเองได้มิใช่พึ่งรัฐหรือองค์การพัฒนภายนอก
3. กระบวนการพัฒนาศึกหลักล่างสู่บนมากกว่าบนสู่ล่างเป็นหลัก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545 : 243) กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะการดำเนินการดังนี้

1. เป็นการทำงานที่มีคนหลาย ๆ คนมาทำงานช่วยเหลือกัน โดยแต่ละคนมีความเต็มใจและพร้อมที่จะมาร่วมกันทำงาน ไม่ใช่เป็นการมาร่วมกัน โดยบังเอิญ โดยไม่ตั้งใจแต่เป็นการรวมกันอย่างจริงจังจึงจะทำให้การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปอย่างต่อเนื่อง

2. คนที่มีส่วนร่วมจะต้องรู้และเข้าใจเป้าหมายของการมีส่วนร่วมกันหรือบางครั้งอาจมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายเลยก็ได้ อันจะเป็นผลให้เกิดความผูกพันในเป้าหมายให้สำเร็จผลตามต้องการ

3. ระหว่างการมีส่วนร่วมกันทำงานจะต้องมีการติดต่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เสมอการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้มาร่วมกันทำงานเป็นสิ่งจำเป็นในการทำงานจึงจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันผู้นำหรือผู้ปกครองต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายใต้การบริหารการปกครองของตน

4. เป็นการทำงานที่มีการแบ่งงานกันทำการทำงานร่วมกันหลาย ๆ คน จำเป็นจะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามลักษณะของงานทั้งนี้เพื่อให้งานแต่ละส่วนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีการใช้ทรัพยากรกำลังคนอย่างเต็มที่ โดยจะต้องมีการตกลงกันว่าใครเป็นผู้กระทำทำอย่างไรบ้างและกำหนดเวลานัดหมายกันเมื่อไร

กล่าวโดยสรุปว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากการร่วมกันของประชาชนในการค้นหาสาเหตุมีการคิดและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนามีการวางแผนงานในการตัดสินใจมีการปรับปรุงระบบการบริหารงานการลงทุนมีการปฏิบัติตามนโยบายแผนงานร่วมกัน ตรวจสอบและบำรุงรักษาาร่วมกัน

6. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545 : 380 - 381) กล่าวว่าโดยทั่วไปการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณะชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณะชน ช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของ โครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่

เสมอสาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้มองเห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุดบ่อยครั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีตสาธารณชนมักมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาโดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลาแต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้นสามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลาที่จะตัดสินใจได้แต่เมื่อตัดสินใจแล้วและเมื่อนำมาสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ การตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำไปอย่างรวดเร็วและดูเหมือนจะไม่สิ้นเปลืองอาจจะเสียเวลาค่าใช้จ่ายมากกว่าถ้าการตัดสินใจนั้น ไม่ได้ทำให้เกิดข้อตกลงระหว่างกลุ่มหรือความเห็นชอบในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องได้แต่กลับนำสู่ความขัดแย้งของประชาชนอย่างต่อเนื่องมากขึ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

3. การสร้างฉันทามติโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้อาจจะมีความขัดแย้งระหว่างกันคนละกันการมีส่วนร่วมยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณีลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้เรามีความรู้ถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นและครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจให้เรามีความรู้ถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นและครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วเขาก็ยอมรับความต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นไปปฏิบัติได้ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติแต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะตื่นตัวหรือตื่นในการที่ช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือขัดแย้งที่รุนแรงความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การปฏิบัติที่ขุ่นเคืองที่จะแก้ไขกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขาและความห่วงกังวลปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้

อย่างไรก็ดีการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษมันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณี

6. ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนและเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้งก็จะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณะชนซึ่งให้สาธารณะชนมีส่วนร่วม โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

โดยสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนในสังคมเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเป็นการสร้างจันทามติเป็นการสร้างความสำเร็จในการปฏิบัติของโครงการหลีกเลี่ยงเผชิญหน้าหรือขัดแย้งที่รุนแรงและเพิ่มความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมดังนั้นหากจะนำแนวคิดมาใช้ในภาพรวมใหญ่ควรที่จะชี้แจงให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจและมีแนวความคิดคล้ายตามหลักแนวคิดที่กล่าวไว้จะเป็นตัวช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกภาคส่วน

7. รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการที่องค์กรจะสามารถดำเนินงานได้อย่างใดอย่างหนึ่งนั้น บุคคลและสมาชิกจะมีรูปแบบการมีส่วนร่วมดังมีผู้ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

7.1 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนามี 5 ขั้นตอน ดังนี้ (บุญชร แก้วส่อง.

2537 : 15 - 19)

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มพัฒนาเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา กำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และหาแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือการเข้าร่วมบริหารงานประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุ และจิตใจที่แสดงออกมาในเชิงรูปธรรมต่อสังคม หรือบุคคลก็ตาม

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินผลการพัฒนาที่ได้กระทำไปว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินย่อย (Formative Evolution) อันเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าที่ทำเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินรวบยอด (Summative Evolution) อันเป็นการประเมินผลโดยรวมหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

7.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนามีดังนี้ (ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2534 : 35)

7.2.1 องค์กรประชาชนที่ตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการมีการรวมตัวกันเองเป็นกลุ่มขนาดเล็กในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เพื่อร่วมทำประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการหรือองค์กรเอกชน เช่น ลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

7.2.2 องค์กรประชาชนที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เป็นองค์กรที่ประชาชนทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน หรือตามที่กฎหมายบัญญัติบทบาทหน้าที่ไว้ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่บ้าน สถาตำบล องค์กรการบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

7.2.3 ตัวแทนบุคคล หรือตัวแทนองค์กรเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เช่น คณะกรรมการประสานงานในกิจกรรมของรัฐบาล เป็นต้น

7.3 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2526 : 41)

7.3.1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

7.3.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

7.3.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

7.3.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

7.4 การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล (กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง. 2543 : 29)

7.4.1 ร่วมคิดกำหนดความต้องการ องค์กรบริหารส่วนตำบลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนา หรือเป้าหมายของการพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ เป็นการหล่อหลอมความต้องการของประชาชน

ที่หลากหลาย เพื่อกำหนดเป็นภาพแห่งความสำเร็จที่ต้องการเกิดขึ้นในอนาคต ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้และสามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างแท้จริง

7.4.2 ร่วมจัดทำแผนพัฒนา หลังจากที่องค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนได้ร่วมกันคิดกำหนดวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ ซึ่งเปรียบเสมือนได้กำหนดจุดหมายที่จะเดินให้ถึงและกำหนดเส้นทางทางการเดินทางต่อไปก็จะเป็นการกำหนดวิธีการเดินไปสู่จุดหมายก็คือ การกำหนดแผนงานและโครงการต่าง ๆ ซึ่งสามารถให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลควรแต่งตั้งผู้แทนชุมชน กลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มอื่น ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพิจารณาความเหมาะสมของแผนงาน โครงการ

2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้เสนอแผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับปัญหาคความต้องการของกลุ่ม หรือชุมชนนั้นเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล ได้พิจารณาเป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

7.4.3 ให้ประชาชนได้รับรู้ ตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผนงาน โครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งระยะสั้นและระยะปานกลางโดยการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนพัฒนา ก่อนจะเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้รักษาสิทธิของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 59

7.4.4 องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องใช้แผนงานพัฒนาเป็นแนวทางในการบริหารกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสนองตอบปัญหาคความต้องการของประชาชน เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นแนวทางการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

7.4.5 ให้ประชาชนร่วมปฏิบัติ ติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะกิจกรรม/โครงการที่ต้องใช้งบประมาณจะต้องผ่านกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณ และได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและได้รับอนุมัติจากนายอำเภอก่อน

จากรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าในการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้หลายรูปแบบและหลายขั้นตอนทั้งโดยตรง

และทางอ้อม สรุปเป็น 5 รูปแบบ คือ 1) ร่วมในการกำหนดปัญหาความต้องการ 2) ร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ 3) ร่วมตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา 4) ร่วมตรวจสอบว่ามี การนำแผนพัฒนาไปจัดทำเป็นข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย และ 5) ร่วมปฏิบัติ ติดตามประเมินผล

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนา 3 ปี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559)

ความนำ

ประเทศไทยเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเป็นทั้ง โอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนและสังคม

วิสัยทัศน์พันธกิจวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง”

พันธกิจ

1. สร้างสังคมเป็นธรรมและเป็นสังคมที่มีคุณภาพทุกคนมีความมั่นคง
2. พัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรมเรียนรู้ตลอดชีวิตมีทักษะ
3. พัฒนาฐานการผลิตและบูรณาการให้เข้มแข็งและมีคุณภาพบนฐานความรู้
4. สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นสังคมสันติสุข
2. เพื่อพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งทางกายและใจ
3. เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพคุณภาพและยั่งยืน
4. เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เพียงพอ

เป้าหมายหลัก

1. ความอยู่เย็นเป็นสุขและความสงบสุขของสังคมไทยเพิ่มขึ้นความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลง
2. คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีความสุขภาวะดีขึ้นมีคุณธรรมจริยธรรมและ

สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้น

3. เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพของประเทศ
4. คุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

กำหนดไว้ 6 ยุทธศาสตร์ คือ

1. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับ
  - 1.1 การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทย
  - 1.2 การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน
  - 1.3 การเสริมสร้างพลังให้ทุกภาคส่วนสามารถเพิ่มทางเลือกการใช้ชีวิต

ในสังคม

- 1.4 การสานสร้างความสัมพันธ์ระของคนในสังคม

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

ให้ความสำคัญกับ

- 2.1 การปรับ โครงสร้างและการกระจายตัวประชากรให้เหมาะสม
- 2.2 การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง
- 2.3 การส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม
- 2.4 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้

เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน

- 2.5 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม

3. ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตรความมั่นคงของอาหารและพลังงาน

ให้ความสำคัญกับ

- 3.1 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็ง

และยั่งยืน

- 3.2 การเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตรภาครัฐ

- 3.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต

- 3.4 การสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร

- 3.5 การสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับ

ครัวเรือนและชุมชน

- 3.6 การสร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนา

ประเทศและความเข้มแข็งภาคเกษตร

3.7 การปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้าน
อาหารและพลังงาน

4. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและ
ยั่งยืน ให้ความสำคัญกับ

4.1 การปรับ โครงสร้างเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน โดยสร้าง
ความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการ

4.2 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรมให้เป็นพลัง
ขับเคลื่อนการปรับ โครงสร้างเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

4.3 การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพเท่าเทียม
และเป็นธรรม

4.4 การบริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีเสถียรภาพ

5. ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทาง
เศรษฐกิจและสังคม ให้ความสำคัญกับ

5.1 การพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบ โลจิสติกส์ภายใต้
กรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคต่าง ๆ

5.2 การพัฒนาฐานลงทุน โดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับ
อนุภูมิภาค

5.3 การสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

5.4 การเข้าร่วมเป็นภาคความร่วมมือระหว่างประเทศและภูมิภาคภายใต้

บทบาทที่สร้างสรรค์

5.5 การสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์การเคลื่อนย้ายแรงงานและการส่งเสริมแรงงานไทยในต่างประเทศ

5.6 การมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างสังคมนานาชาติที่มีคุณภาพชีวิต
ป้องกันภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมยาเสพติดภัยพิบัติและการแพร่ระบาดของโรคภัย

5.7 การเสริมสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างประเทศในการสนับสนุนการ
เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีจริยธรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

5.8 การเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีที่มีผลบังคับใช้แล้ว

5.9 การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานการลงทุนและการประกอบธุรกิจ

ในเอเชีย

5.10 การปรับปรุงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการพัฒนาภายในประเทศ

6. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
ให้ความสำคัญกับ

6.1 การอนุรักษ์ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.2 การปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อเตรียมพร้อมไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6.3 การยกระดับขีดความสามารถในการรองรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6.4 การเตรียมความพร้อมรองรับกับภัยพิบัติทางธรรมชาติด้วยการจัดทำแผนที่และจัดลำดับพื้นที่เสี่ยงภัยทั้งในระดับประเทศภูมิภาคและจังหวัด

6.5 การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมและวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6.6 การเพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

6.7 การควบคุมและลดมลพิษมุ่งลดปริมาณมลพิษทางอากาศ

6.8 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด

1. วิสัยทัศน์ของจังหวัดร้อยเอ็ด

“เป็นผู้นำการผลิตข้าวหอมมะลิสู่ตลาดโลก เมืองแห่งการท่องเที่ยววิถีพุทธ และสังคมสงบสุข”

2. พันธกิจ

2.1 ปรับปรุงประสิทธิภาพและมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิ

2.2 ส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิต การท่องเที่ยว และการบริการให้ได้

มาตรฐาน

2.3 พัฒนาคมนาคมให้มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรมเป็นภูมิคุ้มกันสังคม

3. ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ส่งเสริมการผลิตภาคการเกษตรให้แข่งขันได้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิต การท่องเที่ยวและ
การบริการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : พัฒนาคมนและสังคมให้เข้มแข็ง

4. เป้าประสงค์

- 4.1 เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพในภาคการเกษตร
- 4.2 เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ในภาคอุตสาหกรรมการผลิต การท่องเที่ยวและการบริการให้สามารถแข่งขันได้
- 4.3 เพื่อสร้างความเข้มแข็งของคนและชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้
- 4.4 เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐาน
- 4.5 เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

- 5.1 พื้นที่ผลิตข้าวหอมมะลิตามระบบ GAP เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ต่อปี
- 5.2 ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ภาคอุตสาหกรรม การผลิตและการบริการ ร้อยละ 5 ต่อปี
- 5.3 ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีตามเกณฑ์ จปฐ. ร้อยละ 5 ต่อปี
- 5.4 ระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการมลพิษด้านดิน น้ำ และป่าไม้ ระดับ 5 ต่อปี
- 5.5 ร้อยละความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร้อยละ 85 ต่อปี

กลยุทธ์การพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ส่งเสริมการผลิตภาคการเกษตรให้แข่งขันได้ มีกลยุทธ์การดำเนินงาน จำนวน 2 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ 1.1 ยกกระดับมาตรฐานและประสิทธิภาพการผลิต มีแนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง คือ

1.1 พัฒนาการผลิตข้าวหอมมะลิ GAP ด้วยกระบวนการผลิตตามวิธีการเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice) และเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่ที่มีความพร้อม ควบคู่ไปกับการจัดการระบบน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน การใช้เมล็ดพันธุ์ดี และการจัดการองค์กรเกษตรที่มีประสิทธิภาพ

1.2 เพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปข้าวหอมมะลิ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปข้าวสาร ทั้งผู้ประกอบการภาคเอกชน และองค์กรเกษตรกรที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้สามารถแข่งขันได้ พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าข้าวหอมมะลิที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ตลอดจนห่วงโซ่การผลิตที่สามารถสร้างมูลค่าและคุณค่าผลิตภัณฑ์

กลยุทธ์ 1.2 ส่งเสริมการตลาดข้าวหอมมะลิสู่สากล มีแนวทางการพัฒนา คือ การพัฒนาช่องทางการตลาดตรงสู่ผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ รวมถึงการส่งเสริมตราสินค้าข้าวหอมมะลिर้อยเอ็ด และการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิต การท่องเที่ยว และการบริการ มีกลยุทธ์การดำเนินงาน จำนวน 2 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ 2.1 พัฒนาศักยภาพการประกอบการอุตสาหกรรมการผลิต การท่องเที่ยว และการบริการ

กลยุทธ์ 2.2 พัฒนาผลิตภาพการผลิตและบริการ มีแนวทางการพัฒนา จำนวน 2 แนวทาง คือ

2.2.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่เพื่อการพักผ่อน ได้แก่ บึงเกลือ อ่างเก็บน้ำรัชชชัย หนองหญ้าว่า โดยการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสมบูรณ์ และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

2.2.2 ยกระดับการผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ให้ได้มาตรฐานและยกระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานรวมทั้งส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : พัฒนาคมนและสังคมให้เข้มแข็ง มีกลยุทธ์การดำเนินงานจำนวน 3 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ 3.1 บริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพัฒนา จำนวน 2 แนวทาง คือ

3.1.1 พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการปรับปรุงการคมนาคมให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการสัญจร

3.1.2 พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการปรับปรุงสถานที่พักผ่อนให้มีมาตรฐานและเพิ่มความปลอดภัยให้ประชาชน

กลยุทธ์ 3.2 พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ มีแนวทางการพัฒนา คือ การยกระดับการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ โดยพัฒนาองค์การตามเกณฑ์คุณภาพ

การบริหารจัดการภาครัฐ

กลยุทธ์ 3.3 ยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง มีแนวทางการพัฒนา คือ การพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม โดยการสร้างความสามัคคีและปรองดองตามแนวทางประชาธิปไตย การส่งเสริมความรู้และการพัฒนาประชาธิปไตย การส่งเสริมกิจกรรมด้านศาสนา การเสริมสร้างพฤติกรรมเด็กและเยาวชน การพัฒนาศักยภาพฝีมือแรงงานเพื่อการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ รวมทั้งการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการส่วนตำบลชี้หลัก

1. วิสัยทัศน์

บริการสาธารณะเด่น เน้นเกษตรอินทรีย์ ประเพณี กีฬา พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ภายในปี 2560

2. พันธกิจ

- 2.1 พัฒนาภาคการเกษตรอินทรีย์ ชีวภาพให้มีคุณภาพตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง และยั่งยืน
- 2.3 สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เข้มแข็ง สงบสุข มีการศึกษาที่ดีและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
- 2.4 อนุรักษ์ พัฒนาฟื้นฟู และสืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.5 พัฒนาด้านการคมนาคม สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ
- 2.6 พัฒนาระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

3. จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

- 3.1 เพื่อพัฒนาภาคการเกษตรอินทรีย์ ชีวภาพให้มีคุณภาพตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.2 เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน ส่งเสริม พัฒนากลุ่มอาชีพให้เข้มแข็ง ประชาชนมีอาชีพเสริมนอกฤดูทำนา สามารถเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

3.3 เพื่อเสริมสร้างส่งเสริมระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และชุมชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนเข้มแข็ง สงบสุข และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

3.4 เพื่ออนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟู และสืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ดำรงสืบไป

3.5 เพื่อพัฒนาด้านการคมนาคม ด้านสาธารณสุขโลก และสาธารณสุขการในพื้นที่ให้ทั่วถึง

3.6 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542

4. เป้าหมายหลัก

4.1 การผลิตภาคการเกษตรอินทรีย์ชีวภาพเพิ่มขึ้น การใช้สารเคมีลดลงและเป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีดัชนีชี้วัดร้อยละ 80

4.2 เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น โดยให้ความสำคัญการส่งเสริมอาชีพ การสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชน ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีดัชนีชี้วัดรายได้ต่อครัวเรือนไม่ต่ำกว่า 30,000 บาท ตามเกณฑ์รายได้ของ จปฐ.

4.3 ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลชี้เหล็กมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นชุมชนที่เข้มแข็งมากขึ้น

4.4 สืบสาน อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป จากรุ่นสู่รุ่น

4.5 ความจำเป็นพื้นฐานด้านสาธารณสุขโลก สาธารณูปการครบถ้วน โดยมีดัชนีชี้วัดร้อยละ 95

4.6 มีระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542

5. ดัชนีตัวชี้วัด

5.1 มีการผลิตภาคการเกษตรอินทรีย์ชีวภาพเพิ่มขึ้น การใช้สารเคมีลดลง และเป็นไปตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการแปรรูปสินค้าจากผลผลิตทางการเกษตร และมีดัชนีชี้วัด ร้อยละ 80

5.2 เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ประชาชนในชุมชนมีอาชีพเสริมนอกฤดูทำนามี รายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีตลาดรองรับสินค้า และมีดัชนีชี้วัดรายได้ต่อครัวเรือน ไม่ต่ำกว่า 30,000 บาท ตามเกณฑ์รายได้ของ จปฐ.

5.3 ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลชี้เหล็กมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นชุมชนที่เข้มแข็งมากขึ้น

5.4 มีการสืบสาน อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้คงอยู่ สืบไปจากรุ่นสู่รุ่น

5.5 มีโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการครบถ้วน โดยมีดัชนีชี้วัด ร้อยละ 95

5.6 มีระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542

6. ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

จากสภาพความเป็นจริงผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ความมุ่งหวังในอนาคตและแนวทางการพัฒนาที่จะส่งเสริมหรือสนองตอบความต้องการให้บรรลุตามความมุ่งหวัง และสนองตอบ ต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง องค์การบริหารส่วนตำบลชี้เหล็ก จึงได้กำหนด ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชี้เหล็ก ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

เป้าหมาย

เพื่อก่อสร้างและซ่อมบำรุงทางด้านคมนาคมทางบก ให้มีความสะดวก รวดเร็ว และมีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ที่สมบูรณ์และ ได้มาตรฐานตามที่องค์กรกำหนด รวมถึงเพื่อสนับสนุนยุทธศาสตร์ด้านอื่น ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ

แนวทางการพัฒนา

1. ก่อสร้างและปรับปรุง บำรุง รักษา ถนน สะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำ และอาคารสถานที่ให้สะดวก
2. ก่อสร้างและขยายเขตไฟฟ้าและไฟฟ้าสาธารณะ
3. ก่อสร้างและขยายเขตการบริการประปา และพัฒนาระบบประปา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การท่องเที่ยว

เป้าหมาย

เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของอำเภอ และจังหวัด เช่น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นต้น

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เผยแพร่การท่องเที่ยว
2. สนับสนุนการจัดทำเอกสารแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เป้าหมาย

เพื่อส่งเสริมระบบการศึกษาทั้งภายในและนอกระบบให้มีคุณภาพ และเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน สืบสาน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

แนวทางการพัฒนา

1. พัฒนาและส่งเสริม ยกระดับระบบการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ
2. การพัฒนาและส่งเสริมด้านกีฬาและการนันทนาการ
3. การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี

ท้องถิ่นในชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน

เป้าหมาย

เพื่อสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว และชุมชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการผลิตภาคการเกษตรอินทรีย์ชีวภาพและการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ให้มีความสามารถและทักษะในการพัฒนาฝีมือในการผลิตเพิ่มมูลค่าของสินค้าและสามารถขยายการตลาดไปสู่ตลาดกลาง เสริมสร้างอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนให้สามารถมีรายได้เสริมกับครอบครัวได้

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมศักยภาพและขีดความสามารถในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์และการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร
2. ส่งเสริมการลงทุน พัฒนาและเพิ่มทักษะอาชีพของครัวเรือนและกลุ่มอาชีพในชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย

เพื่อเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่นการป้องกันและจับโรคติดต่อ ไม่ติดต่อกันในชุมชน และส่งเสริมสนับสนุนด้านสวัสดิการของคนในชุมชน รวมถึงพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอันพึงปรารถนาร่วมกันให้คงอยู่สืบไป

แนวทางการพัฒนา

1. ป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน
2. ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
3. ส่งเสริมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
4. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมสงเคราะห์
5. พัฒนาระบบรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของชุมชน
6. เพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
7. สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. พัฒนาปรับปรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาด้านกิจการบ้านเมืองที่ดี

เป้าหมาย

เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และตรวจสอบการทำงานของภาครัฐให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรทุกภาคส่วนในการพัฒนาทางการเมืองและสังคม
2. ส่งเสริมเพิ่มศักยภาพของบุคลากร ผู้นำและองค์กรให้มีขีดความสามารถในการพัฒนา
3. เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการและการให้บริการ

จากการศึกษาแผนพัฒนา 3 ปี องค์กรบริหารส่วนตำบลชี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบลชี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเป็น 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ด้านโครงสร้างพื้นฐาน คือ มีการสำรวจปัญหา การแสดงความคิดเห็น การวางแผน สนับสนุนและปรับปรุง รวมถึงการติดตาม ประเมินผล เกี่ยวกับแผนงานและ โครงสร้างพื้นฐานที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำขึ้น และการช่วยเหลือ ดูแล ซ่อมแซม ปรับปรุง สิ่งก่อสร้างให้คงสภาพสามารถใช้ประโยชน์ได้

ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว คือ มีการประชุม วางแผน ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ อนุรักษ์และสืบสานงานประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการบูรณะ ซ่อมแซม ปรับปรุงสถานที่ รวมถึงสนับสนุนเงินบริจาค วัสดุอุปกรณ์ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและประเพณี ท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ มีการจัด โครงการฝึกอบรม ให้ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรมแก่ประชาชน รวมถึงการมีส่วนร่วมและเสนอแนะในการ วางแผนนโยบายเกี่ยวกับการจัดศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกับองค์การบริหารส่วนตำบลนี้หลัก

ยุทธศาสตร์ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน คือ มีส่วนร่วมในการจัดทำ ตรวจสอบ การปฏิบัติงานของแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การตรวจสอบแผนและโครงการด้าน งานพัฒนาอาชีพ การเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน

ยุทธศาสตร์ด้านพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม คือ มีส่วนร่วม ติดตาม ประเมินผล และให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดทำแผนและ โครงการด้านการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม การ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือผู้ด้อยโอกาส ดูแลรักษาและทำความสะอาดสถานที่สาธารณะในชุมชน

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากิจการบ้านเมืองที่ดี คือ มีส่วนร่วมในการนำนโยบาย วางแผนกระจายอำนาจเข้าสู่ท้องถิ่น การเข้าร่วมการประชุม การจัดเวทีชาวบ้าน ประชาคมหมู่บ้าน การติดตามและประเมินผลตามแผนงานหรือ โครงการของแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการเข้า ร้องเรียน วิพากษ์วิจารณ์ ทั้งตึง และการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นได้

บริบททั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลนี้หลัก

1. ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลนี้หลัก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ตั้งอยู่ บ้านเลขที่ 65 หมู่ 10 บ้านโนนหงษ์ตำบลนี้หลักกระยะทางห่างจากอำเภออาจสามารถ ประมาณ 14 กิโลเมตร มีพื้นที่ปกครองทั้งหมด 12 หมู่บ้าน มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

1.1 ทิศเหนือติดต่อกับตำบลเขวาสินรินทร์และตำบลเมืองน้อย อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 ทิศใต้ติดต่อกับตำบลหนองบัวและตำบลโหราอำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลโพนเมืองและตำบลโหรา อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.4 ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลหนองบัวและตำบลบ้านคู่อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 30.10 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,812 ไร่

2. สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงและมีลักษณะเป็นทุ่งกว้างเหมาะสำหรับการทำนา ปลูกพืชไร่และเลี้ยงสัตว์ สภาพภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ

2.1 ฤดูร้อน เริ่มกลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึง ต้นเดือนพฤษภาคม

2.2 ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึง ต้นเดือนตุลาคม

2.3 ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ถึง ต้นเดือนกุมภาพันธ์

3. สภาพเศรษฐกิจ

3.1 การประกอบอาชีพหลักของประชาชนในตำบล ได้แก่ การเกษตรกรรม รองลงมาได้แก่อาชีพรับจ้าง และค้าขาย

3.2 การเลี้ยงสัตว์ จะเลี้ยงไว้ใช้งาน เพื่อการอุปโภค – บริโภค และเพื่อจำหน่ายสัตว์เลี้ยงที่นิยมได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ สำหรับโคและกระบือจะเลี้ยงแบบธรรมชาติ หรือมีเจ้าของดูแลอย่างใกล้ชิด

3.3 คุณภาพของดิน เป็นดินร่วนปนทรายเหมาะสมในการปลูกข้าวและปลูกหญ้าเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์

3.4 หน่วยงานธุรกิจในการองค์การบริหารส่วนตำบลชี้แจง

3.4.1 ปั้มน้ำมัน 2 แห่ง

3.4.2 โรงงานอุตสาหกรรม 1 แห่ง

3.4.3 โรงสีข้าว 17 แห่ง

4. จำนวนหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน และจำนวนประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 4,725 คน แยกเป็นชาย 2,361 คน หญิง 2,364 คนจำนวน 1,114 หลังคาเรือน

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนหมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากร

หมู่ ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ชาย	หญิง	จำนวน ประชากร	ชื่อผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน
1	จิก	78	176	164	333	นายเสถียร สมมาตย์
2	หนองตาโฮม	141	318	294	612	นายเกียรติศักดิ์ บรรจง
3	โนนสังข์	52	95	102	197	นายเคน สังขมาตย์(กำนัน)
4	จี้เหล็ก	145	313	316	629	นายสนิทพงษ์ สมมาตย์
5	โนนค้อ	53	114	97	211	นายเกษม เวียงนนท์
6	เหล่าจ้าว	112	255	239	494	นายสุวัฒน์สมบูรณ์พันธ์
7	ยางเอน	151	298	296	594	นายวิรัตน์ สนมเนาวิ
8	เปลือย	100	216	230	446	นายสมพร หัวหาญ
9	โนนสีดา	88	173	203	376	นายทองคำ สังขทิพย์
10	โนนหงษ์	68	131	142	273	นายบุญหลา ปุราชะ
11	หนองโฮง	66	150	138	288	นายกฤษดา เสนานาม
12	จี้เหล็ก	60	122	143	265	นางบัววรรศิรินาม
	รวม	1,114	2,361	2,364	4,725	

5. การศึกษา

5.1 โรงเรียนประถมศึกษา	4	แห่ง
5.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา	1	แห่ง
5.3 ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	12	แห่ง
5.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1	แห่ง
5.5 หอกระจายข่าวในหมู่บ้านและเสียงตามสาย	12	แห่ง

6. สถาบันและองค์กรทางศาสนา 7 แห่ง

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนสถาบันและองค์กรทางศาสนา

ลำดับที่	หมู่ที่	ชื่อวัด
1	หมู่ที่ 1,3,10,11	วัดสว่างจิต
2	หมู่ที่ 2	วัดศิริชัยมงคล
3	หมู่ที่ 4,12	วัดกลางจีเหล็ก
4	หมู่ที่ 5	วัดแก้วดวงดี
5	หมู่ที่ 6	วัดอุครเหล่าอารีย์
6	หมู่ที่ 7,8	วัดสุริยเดชสินवल
7	หมู่ที่ 9	วัดลีดาวาราม

7. สาธารณสุข

7.1	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	2	แห่ง
7.2	สถานพยาบาลเอกชน	1	แห่ง
7.3	อัตรการใช้น้ำประปา	1,114	แห่ง

8. การคมนาคม

การติดต่อระหว่างหมู่บ้านในตำบล ส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและบางช่วงเป็นถนนลูกรัง

9. การโทรคมนาคม

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง

10. การไฟฟ้า

มีผู้ใช้ไฟฟ้า จำนวน 1,114 ครัวเรือน ยังไม่มีไฟฟ้า - ครัวเรือน

11. แหล่งน้ำตามธรรมชาติ

11.1	หนองมะเกลือ	10 ไร่	1 งาน	9 ตารางวา	บ้านเหล่าง้าว	หมู่ที่ 6
11.2	หนองน้ำเกลือ	7 ไร่	2 งาน	20 ตารางวา	บ้านยางเมือ	หมู่ที่ 7
11.3	หนองโฮง	20 ไร่	3 งาน	67 ตารางวา	บ้านหนองโฮง	หมู่ที่ 11

11.4	หนองบุญมา	4	ไร่	บ้านหนองตาโฮม	หมู่ที่ 2
11.5	หนองบุญมี	4	ไร่	บ้านหนองตาโฮม	หมู่ที่ 2
11.6	หนองน้ำช้าง	2	ไร่	บ้านจี้เหล็ก	หมู่ที่ 4
11.7	หนองจี้เหล็ก	1	ไร่	บ้านจี้เหล็ก	หมู่ที่ 4
11.8	หนองโดน	3	ไร่	บ้านโนนสังข์	หมู่ที่ 3
11.9	ลำห้วยยางเฉยยาวประมาณ 10 กิโลเมตร กว้างประมาณ 50 – 80 เมตร				

12. ทรัพยากรธรรมชาติ

12.1 ภูมิอากาศ

อุณหภูมิสูงสุด	38 องศาเซลเซียส ต่ำสุด	20.5 องศาเซลเซียส
อุณหภูมิเฉลี่ยเดือน มี.ค. – มิ.ย.		32.0 องศาเซลเซียส
อุณหภูมิเฉลี่ยเดือน ก.ค. – ต.ค.		27.6 องศาเซลเซียส
อุณหภูมิเฉลี่ยเดือน พ.ย. – ก.พ.		21.7 องศาเซลเซียส

12.2 ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ย 1,136.5 มิลลิเมตร

12.3 การระบายน้ำ

พื้นที่น้ำท่วมถึง คิดเป็นร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมด

ระยะเวลาเฉลี่ยที่น้ำท่วมขังนานที่สุด 7 วัน ประมาณช่วงเดือน ก.ค. – ส.ค.

เครื่องสูบน้ำ จำนวน 1 เครื่อง เส้นผ่าศูนย์กลางขนาด 4 นิ้ว

13. ข้อมูลอื่น ๆ

13.1 ลูกเสือชาวบ้าน	2	รุ่น
13.2 ไทยอาสาสมัครป้องกันชาติ	1	รุ่น

14. สถานศึกษา

14.1 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 1 แห่ง

14.1.1 โรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนนักเรียนและจำนวนครูโรงเรียนจี้เหล็กพิทยาคม

จำนวนนักเรียน			จำนวนครู	ชื่อผู้อำนวยการ
ชาย	หญิง	รวม		
159	161	320	22	นายบุญเหลือ คำสีเขียว

14.1.2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 แห่ง

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนโรงเรียน จำนวนนักเรียน และจำนวนครูสังกัด สพฐ.

ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน			จำนวนครู	ชื่อผู้อำนวยการ
		ชาย	หญิง	รวม		
1	ร.ร.บ้านขี้เหล็ก	62	53	115	9	นายทรงจิต สมุทรเขต
2	ร.ร.บ้านเหล่าจ้าว	19	18	37	5	นายประพาส พิราบ
3	ร.ร.บ้านยางเมอ	79	81	160	10	นายวีรวัฒน์ เกตุมาตย์
4	ร.ร.บ้านจิก	47	40	87	7	นายชัยสิทธิ์ สิงห์ยะบุศย์
	รวม	207	192	399	31	

15. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนเด็กเล็ก และจำนวนครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ชื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวนเด็กในศูนย์	ชื่อครูผู้ดูแลเด็ก
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก	70คน (ชาย 30 คน หญิง 40 คน)	1. นางพิรุณไส สมมาตย์ 2. นางวนิดา สามารถกุล 3. นางสาวลัดดา บุญชมภู 4. นางภิญญาดา มัสมี

16. สภาองค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก

จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก มีจำนวน 24 คน
แยกออกเป็น ชาย 20 คน หญิง 4 คน

17. คณะผู้บริหาร 4 คน

- 17.1 นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลมาจากเลือกตั้ง เป็นชาย จำนวน 1 คน
17.2 รองนายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลมาจากแต่งตั้ง เป็นชาย จำนวน 2 คน
17.3 เลขานุการนายกองค้ำการบริหารส่วนตำบล เป็นชาย จำนวน 1 คน

18. สักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

18.1 พนักงานส่วนตำบลชั้นหลัก

18.1.1 นางสาวสุภาพสวัสดิ์พาณิชย์	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
18.1.2 นางสาวนัชรภัทร เศษลือ	รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
18.1.3 นางสาวกัญจะนา เงินมีศรี	หัวหน้าสำนักงานปลัด
18.1.4 นางศุวภาภรณ์ คำหงษา	ผู้อำนวยการกองคลัง
18.1.5 นายทรงพล จันทะสอน	ผู้อำนวยการกองช่าง
18.1.6 นายเนติ โอปาก	หัวหน้าส่วนการศึกษา
18.1.7 นางสาวหทัยทิพย์ สุวะศรี	นิติกร
18.1.8 นางโสภณจิตไพศาล	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
18.1.9 นายการุญ จิตไพศาล	บุคลากร
18.1.10 นางรัตน์ดา จันทะสอน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
18.1.11 นางพรพิมล เหล่ากาสี	นักพัฒนาชุมชน
18.1.12 นายชุมพลสุทธขวา	เจ้าหน้าที่ธุรการ
18.1.13 จำสับเอกชำนาญ ชัยฉลาด	เจ้าพนักงานส่งเสริมสุขภาพ
18.1.14 นางสาวเบญจมาภรณ์ วิเศษโวหาร	เจ้าพนักงานพัสดุ
18.1.15 นางสาวลำพูน หมุนอุดม	นักวิชาการเงินและบัญชี
18.1.16 นายธีระพงษ์ หมั่นหนองท่อม	เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้
18.1.17 นายสุพจน์นันทฤทธิ์	นายช่างโยธา
18.1.18 นายพงษ์เมธา ยินดีมาก	นักวิชาการศึกษา
18.1.19 นางพิรุณใสสมมาตย์	ครูผู้ดูแลเด็ก
18.1.20 นางวนิดาสามารถกุล	ครูผู้ดูแลเด็ก
18.1.21 นางสาวลัดดา บุญชมภู	ครูผู้ดูแลเด็ก

18.2 ลูกจ้างประจำ

18.2.1 นางขนิษฐา กนกหงษ์	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
18.2.2 นายไพรัตน์ สิงห์ยะบุศย์	พนักงานสูบน้ำ

18.3 พนักงานจ้างตามภารกิจ

18.3.1 นางณัฐติกาญจน์จิตไพศาล	ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัสดุ
18.3.2 นายไพโร สามารถกุล	นักการภารโรง
18.3.3 นางสาวเดือนเพ็ญ เสริมแก้ว	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

18.3.4 นางสาวสุกัญญา จันทะนุรรม	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน
18.3.5 นายรุ่งชัย โคตะขุน	ผู้ช่วยช่างไฟฟ้า
18.3.6 นายปฏิวัติ ศิริธารา	ผู้ช่วยช่างโยธา
18.3.7 นายนพพร เสนานาม	ผู้ช่วยนักวิชาการเกษตร
18.3.8 นางภิญญาดา มัสมี	ครูผู้ดูแลเด็ก
18.4 ระดับการศึกษาของบุคลากร	
18.4.1 ปริญญาโท	จำนวน 8 คน
18.4.2ปริญญาตรี	จำนวน 17 คน
18.4.3มัธยมศึกษา/ อาชีวศึกษา	จำนวน 5 คน
18.4.4ประถมศึกษา	จำนวน 1 คน
18.5 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจี้เหล็ก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555	
18.5.1 รายได้ที่อบต. จัดเก็บเอง	366,371.90 บาท
18.5.2 รายได้ที่รัฐบาลจัดสรรให้	9,678,282.74 บาท
18.5.3 เงินอุดหนุนรัฐบาล(ทั่วไป)	6,057,964.00 บาท
	รวม 16,102,718.64 บาท

(งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2555 ณ วันที่ 30 กันยายน 2555)

19. รูปแบบการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลโดยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2537 โดยได้มีการยกฐานะของสภาตำบลที่มีรายได้ (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล เพิ่มเติม (ฉบับที่ 4 - 5) พ.ศ. 2546 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มาตรา 45 กำหนดให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ 2 คนซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่มิเพียงสองหมู่บ้านให้สภา

องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

มาตรา 58 ได้กำหนดให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและมาตรา 58/3 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายไม่เกินสองคนและอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้หนึ่งคน อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

19.1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลเกิดจากพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

19.1.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 45 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ในกรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และกรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีสองหมู่บ้าน ให้มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้หมู่บ้านละสามคน โดยอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา 46 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

มาตรา 48 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดให้มีประธานสภาและรองประธานสภาคนหนึ่งเถี่ ออกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในตำแหน่งตามอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 57 เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งเมื่อครบอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเมื่อมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

19.1.2 นายองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 58 ให้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่งซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

มาตรา 58/2 ให้นายองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่งนับแต่วันเลือกตั้งและมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา 58/3 นายองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายได้ไม่เกินสองคนและอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคนหนึ่ง ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

มาตรา 59 นายองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดกับกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

- ส่วนตำบล
2. ตั้ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
  3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
  4. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
  5. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
  6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่น

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

19.1.3 โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนตำบล

การแบ่งส่วนการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นอยู่กับลำดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดขึ้นเพื่อความเหมาะสมกับภารกิจ โดยได้แบ่งส่วนการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างน้อยออกเป็น 3 ส่วน คือ สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนการคลัง และส่วนโยธา และส่วนราชการอื่น

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

19.2 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ดังนี้

มาตรา 67 “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนนทางน้ำทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้ง

กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กเยาวชนผู้สูงอายุและคนพิการ
7. คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปประจักษ์ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอัน

คิยของท้องถิ่น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและเหมาะสม

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุมการกีฬาการพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของ

แผ่นดิน

9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาดท่าเทียบเรือและท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

19.3 รายได้และรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

19.3.1 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 การที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่และมีภารกิจที่ต้องดำเนินการมากมาย องค์การบริหารส่วนตำบลก็จำเป็นต้องมีแหล่งรายได้ด้วย เพื่อนำมาใช้ใน

การดำเนินการบริการสาธารณะให้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล และเป็น
ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น
ได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไข
เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 โดย
พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ ดังนี้

- 1) ภาษีบำรุงท้องที่
- 2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- 3) ภาษีป้าย
- 4) อากรการฆ่าสัตว์และค่าธรรมเนียมรวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเกิดจาก

การฆ่าสัตว์

- 5) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน
- 6) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรซึ่งสถานประกอบการตั้งอยู่ใน

องค์การบริหารส่วนตำบล

- 7) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา
- 8) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนัน
- 9) ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
- 10) เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วย

การประมง

- 11) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- 12) ค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- 13) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่
- 14) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
- 15) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
- 16) ภาษีมูลค่าเพิ่ม

การกำหนดรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกเหนือจากมีการกำหนด
ไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แล้ว รายได้ขององค์การ
บริหารส่วนตำบลยังมีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้
จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และเงินรายได้ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ภาษีโรงเรือนและที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- 2) ภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่
- 3) ภาษีป้ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีป้าย
- 4) ภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร
- 5) ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร
- 6) ภาษีสรรพสามิตตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ภาษีสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราและค่าแสตมป์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ
- 7) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ รวมทั้งเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ภาษีรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และค่าธรรมเนียม ล้อเลื่อนตามกฎหมายว่าด้วยล้อเลื่อน
- 8) ภาษีการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน
- 9) ภาษีเพื่อการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- 10) อากรการฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์
- 11) อากรรังนกอีแอ่นตามกฎหมายว่าด้วยอากรรังนกอีแอ่น
- 12) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่หลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐ
- 13) ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียมหลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐ
- 14) ค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่มีทุนทรัพย์ภายในเขต ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน และกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด
- 15) ค่าธรรมเนียมสนามบินตามกฎหมายว่าด้วยการเดินอากาศ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามอัตราและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด
- 16) ค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ โดยออกข้อบัญญัติจัดเก็บเพิ่มขึ้นในอัตราไม่เกินร้อยละสิบของค่าธรรมเนียมที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
  - 16.1) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
  - 16.2) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน
- 17) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับในกิจการที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้ อบต. เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการภายในเขต อบต. และค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และ

ค่าปรับที่กฎหมายกำหนดให้เทศบาลเป็นผู้จัดเก็บ โดยให้นำรายได้มาแบ่งให้แก่ อบต. ที่อยู่ภายในเขตจังหวัด

18) ค่าใช้น้ำบาดาลตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล ทั้งนี้ให้เป็นไปตามสัดส่วนที่คณะกรรมการกำหนด

19) ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เรียกเก็บจากผู้ใช้หรือได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะที่จัดให้มีขึ้น

20) รายได้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

19.3.2 รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้ตามที่ได้กล่าวมา องค์การบริหารส่วนตำบลก็ต้องมีรายจ่ายในหลายด้านเช่นกัน ซึ่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้มีการกำหนดรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายจ่าย ดังต่อไปนี้

- 1) เงินเดือน
- 2) ค่าจ้าง
- 3) เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
- 4) ค่าใช้สอย
- 5) ค่าวัสดุ
- 6) ค่าครุภัณฑ์
- 7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
- 8) ค่าสาธารณูปโภค
- 9) เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น
- 10) รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของ

กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

อีกทั้ง อบต. ยังต้องจ่ายเงินค่าตอบแทนให้กับประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกององค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินค่าตอบแทนนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันดำรงเดชาอนุภาพ (2539 : 69 – 84) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การที่สมาชิกสภาตำบลยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานยังขาดความแม่นยำในระเบียบเกี่ยวกับการเงินการคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาตำบล การจัดสรรงบประมาณไม่ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน การประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่ติดต่อกันจัดทำโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกันในการจัดซื้อจัดจ้าง ยังไม่ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจและเจตนาของผู้ปฏิบัติ และมีการอาศัยช่องว่างของกฎหมายเข้าไปมีส่วนได้เสียกับองค์การบริหารส่วนตำบล และในเรื่องการกำกับดูแลของอำเภอและจังหวัด พบว่าเจ้าหน้าที่มีข้อจำกัดเรื่องอัตรากำลังและอำเภอยังสับสนในบทบาทการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

เรืองยศ ปรีดี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลด้านการวางแผน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรวมกลุ่มแบบกลุ่มอาชีพมีการปรึกษาหารือเพื่อศึกษาความต้องการร่วมกันในชุมชนเดือนละ 2 - 3 ครั้ง ด้านการลงทุนในการดำเนินงานในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการลงทุนในการดำเนินงานโดยมีการจัดตั้งแหล่งทุนของกลุ่มในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์มากที่สุด และมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการสละแรงงาน ด้านการตัดสินใจในการทำงานร่วมกันของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณ ลักษณะการดำเนินการ คือ มีการประชุมชี้แจง และวางแผนให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นในการจัดสรรงบประมาณ นอกจากนี้บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านการลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหา ด้านสมาชิกในชุมชนสามารถตรวจสอบการดำเนินการ ด้านความสามัคคีและการให้ความร่วมมือ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามศักยภาพ

ปิยนุช แสงวรุฑ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาศัยอยู่ในท้องถิ่นมาตั้งแต่เกิด และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะทำงานจัดทำ

แผนพัฒนาตำบลเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของตำบล รวบรวมและจัดกลุ่มปัญหาและความต้องการของตำบล ศึกษานโยบายของจังหวัดและอำเภอ กำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล กลั่นกรองปัญหาและความต้องการ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ กำหนดแนวทางพัฒนา และกำหนดกิจกรรมตามโครงการ/งาน ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลจะให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง

ปัญหาที่พบคือ ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีระดับการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น รับรู้ และเข้าใจระบบการวางแผนมากกว่าประชาชนทำให้การพัฒนาท้องถิ่นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดวิสัยทัศน์ในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

สมบุรณ์ กนกหงส์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. บุคลากรในชุมชนโดยรวมและจำแนกตามสภาพเห็นว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านลักษณะความเป็นผู้นำ ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งพาตนเอง ด้านโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน ด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน

2. บุคลากรในชุมชนที่มีสถานภาพต่างกันจะเห็นว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้านไม่ต่างกัน

บุญเทียน จันสุข (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จบการศึกษาระดับอนุปริญญา ปวส. หรือเทียบเท่า รองลงมาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปวช. หรือเทียบเท่า มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต และด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม การรักษาความสงบเรียบร้อย มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปะ วัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศ ระดับการศึกษาที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมแตกต่างกัน

มังกร ศรีษะโครต (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล กรณีศึกษาตำบลคงใหญ่ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบลทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทยังมีการยอมรับและใช้ความเชื่อถือเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาตำบลทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาตำบลเป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกวัยเข้ามามีส่วนร่วมได้วุฒิการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบลทั้งนี้เพราะประชาชนอยู่ในตำบลคงใหญ่มีลักษณะความเป็นอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

เด่นดวง สุบุตรดี (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของคณะ กรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจำแนกเป็นรายด้านพบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อยคือ ด้านการจัดให้มีและบำรุงทางบกทางน้ำ รองลงมาด้านการรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ด้านการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม ด้านป้องกันและระงับโรคติดต่อ ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และด้านการให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน พบว่าโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

รัชนิดา ไสยรส (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลชัยวารี อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลชัยวารีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการจัดให้มีบำรุงทางบกและทางน้ำ

ด้านการรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ด้านการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการจัดให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อ ด้านการจัดให้มีการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และด้านการจัดให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลชัชวารี พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ปรินดา ธิรศิลาเวช (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่าการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ด้านการเตรียมการจัดทำแผน ด้านการตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในห้วงสามปี ด้านการจัดทำร่างแผนพัฒนา และด้านการจัดทำรายละเอียดโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่าคณะกรรมการชุมชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

กุสุมาลย์ มหาแสน (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภู่อ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีกรนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอุปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศโดยรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง จำแนกตามอาชีพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา พบว่า อาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง มีส่วนร่วมมากกว่า อาชีพเกษตรกร และอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมมากกว่าอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า อาชีพรับจ้างหรือลูกจ้างมีส่วนร่วมมากกว่าอาชีพค้าขาย และอาชีพเกษตรกร จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

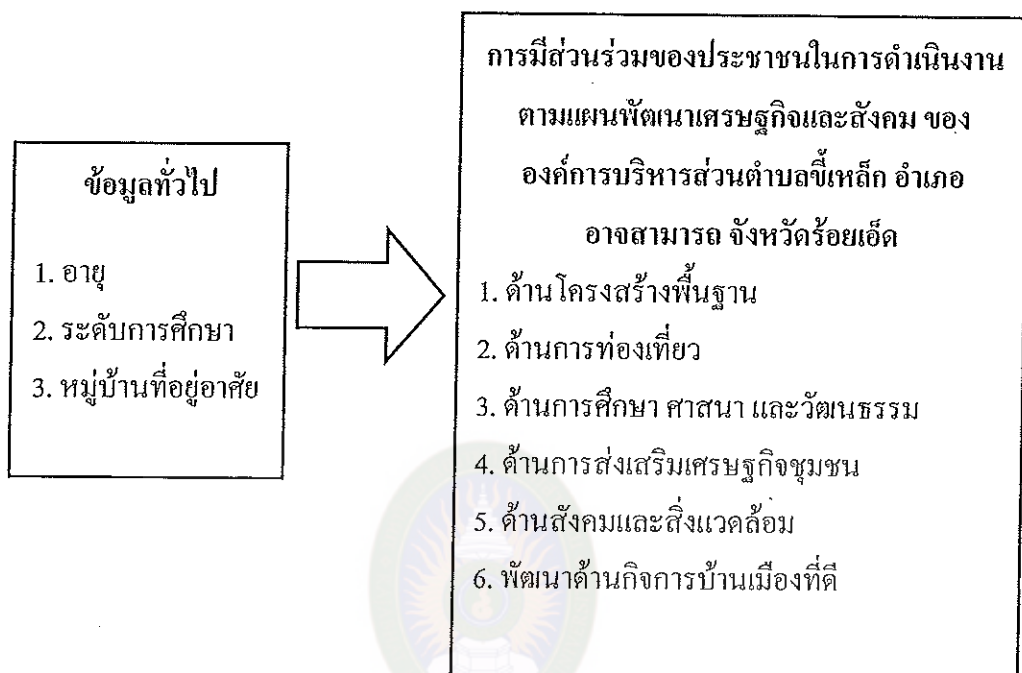
เจริญ ประกอบเลิศ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก และด้านป้องกันและระงับโรคติดต่อ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 6 ด้าน คือ ด้านคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ด้านบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ด้านส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และด้านส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผลเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานที่มีเพศ อายุ และพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน พบว่าประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบลชีเหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2557 – 2559) ขององค์การบริหารส่วนตำบลชีเหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด มาปรับเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลชีเหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variables)

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY